

קונטרס
פאר תדור

ספורים נפלאים ושיחות קדש
אודות הרב הקדוש
רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זכותו יגן עלינו
לרגל יומא דהלווא

כפי שנמסרו על ידי
רבי לוי יצחק בענדער זצ"ל

מלקט מתוד סדרת הספרים
שיח שרפי קודש

יצא לאור על ידי אגדת "משך הנחל"
להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זיע"א

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעדי עד יוחק בספר החסיד המופלא והמופלאג במעשיו ומידותיו, הוא הגבר הקים עולה של הדפסת ספרי רבינו ומסר נפשו כל ימיו להשקות ולהרוות צמאונם של ישראל מאוצרותיו של רבינו הקדוש הנגמ"ח במחשבה דיבור ומעשה כתב הדפיס והפיץ אלפים ורבעות ספרי קודש מתורת רביה"ק ותלמידיו

הרה"ח רבי **אברהם נחמן שמחה**

ב"ר אלעזר **זוויצהנדלר** זצ"ל

מייסד אגודת "משך הנחל" להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל
נלב"ע ביום ב"ד אדר ב' תשע"ד

ת.ג.צ.ג.ה.

נדפס בארץ ישראל על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת ח"ו - Printed In E. israel

בתי כנסיות, ישיבות, ספריות, בתי כלא וכדו' המעוניינים לקבל חינם את ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל יפנו במכתב בקשה בדואר לכתובת דלהלן.
כמו"כ ניתנת אפשרות להנציח בספרים שמות יקיריכם שהולכו לעולמם

דבר פרטים נא לפנות אגודת משך הנחל ת.ד. 5719 ירושלים 91056
טלפון 02-627-3120 פקס 02-626-2579
לתרומת קודש עבור הדפסת ספרי רביז"ל ניתן להפקיד בבנק הדואר מס' חשבון 7-37621-4

©

copyright

שיח שרפי קודש - תש"פ

כל הזכויות שמורות הן על פי דין תורה והן להבדיל עפ"י החוק הבינלאומי, ואנו אוסרים בכל תוקף כל אופן של הדפסה, צילום והעתקה, תרגום, איכסון במחשב, וכל כיוצא בלי רשות מפורשת בכתב מהמלכה"ד, ואין הספר נמכר אלא על מנת הגי"ל וכן שלא ייעשה בו שימוש שלא כדיון, ושאריות ישראל לא יעשו עולה

חלק א'

סו

בשנת תקס"ב בקיץ, קדם שיצא מזלאטיפאליע לברסלב, הִיה רבנו
בבארדיטשוב יחד עם אביו הרבני החסיד הוֹתִיק המפרסם מורנו
הרב רבי שמחה ז"ל, ואז הִיה תקף המחלקת של הזקן הידוע וכו';
אחר כך, כשבא רבנו ז"ל מבארדיטשוב, נסע לטולטשין לשבות שם
אצל דודו הרב רבי ברוך ממעז'בוז ז"ל:

תקלו

ה' אלקים אמת יודע כי דברתי עם גדולי קדושי ישראל, צדיקי יסודי
עולם זכותם יגן עלינו, עם כלם דברתי הרבה גם אחר שזכיתי להתקרב
לאדני מורי ורבי המבְהֵק הרב הקדוש מוהר"ן זצ"ל, וכלם קרבו אותי
באהבה רבה ובחבה יתרה, ובפרט הרב הקדוש והנורא מבארדיטשוב,
ואחריו הרב הקדוש מחמעלניק והרב הקדוש מורנו הרב שלום
מפראביטש זכר צדיקים לברכה, ושאר גדולי עולם, אצל כלם הייתי
מתאבק בעפר רגליהם קדם שנתקרבתי אל אדני מורי ורבי המבְהֵק זצ"ל

א. כמבואר בחיי מוהר"ן סימן קכ"ב.

ב. כי הנהגת הרבנות של הרב רבי ברוך היתה גם במעז'בוז וגם בטולטשין, והיה לו בית
דירה בשני מקומות אלו, ובעת שנכנס רבינו ז"ל לדור בברסלב התגורר הרב רבי ברוך בעיר
טולטשין. (רל"י).

ג. אחיה של מרת פיגא אם רבינו ז"ל.

- ואחר כך; ואהבתם גברה עלי אחר כך ביותר, מחמת שראו שנשתנתי לטובה יותר לשקד על דלתי התורה והעבודה ביותר בעזרת השם יתברך, וכלם פרסו בשלום רבנו ז"ל על ידי:

(עלים לתרופה, מכתב מיום ד בלק תקצ"ה)

תקלט

רבנו ז"ל אמר: הבעל שם טוב זצ"ל היה שר על אלפים עולמות, הרב רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זצ"ל על עולמות, הרב רבי ברוך ממעז'בוז' זצ"ל על רבבות נשמות, הרב בעל התניא - שר האלף^ה; ועל אחד אמר שהוא 'שר המאה'. (ועל אחד אמר שהוא רבי על עשרים חסידים): *

תקעב

רבנו פגש בהרב מבארדיטשוב, והיה אצלו במסבת גדולים וצדיקים, אשר שם נתפעלו כלם מרבנו הקדוש מאד, וראו עין בעין בגדלתו; ויש בזה מעשה שלם:

ד. ראה בחיי מוהר"ן סימן תקנ"ג: "ואמר אז שהבעל שם טוב ז"ל היה רבי על אלפים ורבבות עולמות".

ה. וראה לקמן בסימן תקצ"ב אות ב', שאמר רבינו בעת שפגשו: "תנו כבוד לשר האלף".

ו. וזאת מלבד המעשה המובא בחיי מוהר"ן סימן קכ"ב (ובשיחה המובאת בסמוך), שנסע רבינו הקדוש בקיץ תקס"ב ביחד עם אביו רבי שמחה לבארדיטשוב, ושם היה קיבוץ של גדולים וכו', עיין שם.

תקעג

בַּעַת שְׁהִתְאַסְפוּ הַצְּדִיקִים אֶצֶל הָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב וּרְצוּ לְנִדּוֹת וּלְהַחֲרִים אֶת הַזְּקֵן, כְּמִסְפָּר בְּסִפְר 'חַיֵּי מוֹהֲרֵינִי' בְּסִימָן קכ"ב, עֵינַי שָׁמַי, נִתְבַּלְבַּל הַדָּבָר עַל יְדֵי שְׁנֹכְנֵס הַזְּקֵן לְמִטְבַּח וְשַׁחַק שָׁם עִם אִישׁ בְּפָנָי אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל הָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב, וְקִבְּלָהּ פֶּחַד כָּל כֶּךָ עַד שֶׁחֲשָׂשָׁה שְׁעוֹד מַעֲט תִּשְׁרַף כָּל הָעִיר מִחֲמַת הַקִּפְדָּתוֹ, וְנִכְנְסָה לְאַסְפָּה וְקִלְקְלָה אֶת הַחֲרָם הַנִּלְ.

אַחַר כֵּן אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁ"אַתֶּם יְכוּלִים לֹאמַר לְהַבְּאֲרֵיטְשׁוֹבְעַר (הֵינּוּ לְאַנְשֵׁי הָעִיר בְּאֲרֵיטְשׁוֹב) שֶׁבְּשָׁנָה זוֹ כָּבַר לֹא יוּכַל הָרַב לֹאמַר לְפָנָי הַתְּקִיעוֹת אֶת שְׁמוֹת הַמְּלֹאכִים שֶׁהוּא רוֹאֶה, (שֶׁכֵּן הָיָה נוֹהֵג בְּכָל הַשָּׁנִים), שֶׁהָרִי הוּא 'עֲרֵלִיכְעַר' (יָרָא ה'), וְאִם לֹא יָרָאָה - לֹא יֵאמַר שֶׁהוּא רוֹאֶה - 'אִז עַר זְעֵהט נִישְׁט - זָאגט עַר נִישְׁט; דָּאס יָאר וועט עַר נִישְׁט זָאגן'!"; וְאֵכֵן בְּאוֹתָהּ שָׁנָה לֹא אָמַר, כְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל:

ז. זה הלשון שם: "בשנת תקס"ב בקיץ, קודם שיצא מזלאטיפאליע לברסלב, היה באותו הקיץ בבארדיטשוב עם אביו הרבני החסיד הוותיק המפורסם מורנו רבי שמחה ז"ל, ואז היה תוקף המחלוקת וכו', ובאותו הקיץ נסע רבינו ז"ל לבארדיטשוב, ושם היה קיבוץ של כמה גדולים, כי מחותנו הרב הגאון מוואלטשיסק עשה אז שם בבארדיטשוב נישואין לבנו מוהר"ש ז"ל, ונתוועדו שם כמה וכמה גדולים וכו', ונתוועדו כולם שם לנדות ולהחרים את הזקן הנ"ל על שמבזה תלמיד חכם אמיתי, היינו את רבינו הקדוש ז"ל, וכבר נגמר הדבר ביניהם בהסכמת כולם ורצו לעשות כן, אבל איש אחד בבארדיטשוב בילבל את הדבר, והלך ודיבר על לב הרב הגאון הקדוש אב בית דין דבארדיטשוב, ואמר שאין נאה שיעשו זה הדבר בעירו, ומחמת זה נתבלבל הדבר. ורבינו ז"ל היה אז אצל הרב הקדוש דבארדיטשוב, וקיבלו בכבוד גדול מאוד ובאהבה רבה ובחיבה גדולה; כי הרב דבארדיטשוב החזיק ידו עם רבינו ז"ל מתחילה ועד סוף, אבל הדבר הנ"ל, היינו החרם - לא רצה שיהיה נעשה בעירו, מחמת שנמצאו אנשים שדיברו על ליבו כנ"ל, ומחמת זה נתבלבל הדבר".

תקעד

כְּשֶׁהִגִּיעוּ פַּעַם מוֹהֲרַנְ"ת וְרַבֵּי נִפְתָּלִי לְשִׁבְת אֶצֶל רַבְנּוּ, אָמַר לָהֶם רַבְנּוּ:
 "גִּיט פָּאָרְט קִיין בַּאַרְדִּיטְשׁוּב" - "לְכוּ וּסְעוּ לְבַאָרְדִּיטְשׁוּב",
 הֵינּוּ שְׂיִשְׁבְּתוּ שָׁם אֶצֶל הָרַב מְבַאָרְדִּיטְשׁוּב; וְלֹא גָלָה לָהֶם טַעַם הַדְּבָר
 וְסִבַּת הַשְּׁלִיחוֹת. וְאֶכְּן נָסְעוּ לְשָׁם, וְכִשְׁהִגִּיעוּ לְשָׁם נוֹדַע לָהֶם שְׂיִשְׁבְּת
 שָׁם גַּם הַזְּקֵן הַיְדוּעִי; וְהֵבִינוּ שְׂפִכּוּנָה מִיַּחַדַּת שְׁלָחַם רַבְנּוּ לְשָׁם, כְּדִי לְהִגֵּן
 עַל שְׁמוֹ שֶׁל רַבְנּוּ הַקְּדוּשׁ וְלִטְהַר אֶת הָאָוִיר מְדַבְּרֵי מְלִשִּׁינוֹת שֶׁל הַזְּקֵן.
 וַיֵּשְׁבוּ מוֹהֲרַנְ"ת וְרַבֵּי נִפְתָּלִי בְּצוּתָא אֶצֶל הַשְּׁלַחָן עַל יַד הָרַב
 מְבַאָרְדִּיטְשׁוּב, וְהַזְּקֵן מְמוּלָּם¹, וְשָׂאֵלֶם הָרַב בְּפָנֵי הַזְּקֵן: "עַם
 אִיז אַמֶּת אַז מְעַן זָאגְט אויף אַייער רַבִּין, אַז עַר זָאגְט אַז מְעַן גַּעבֶט
 א טְרִינק בְּרַאנְפֵן פֶּאָרן דַּאווענען דַּאוונט זיך אַנדערש?" - "הָאֵם אַמֶּת
 הַדְּבָר שְׂאוּמְרִים עַל רַבְכֶּם, שְׂאוּמֵר הוּא שְׂאֵם שׁוֹתִים יֵין שְׂרָף קֹדֶם
 הַתְּפִלָּה מִתְּפִלָּים טוֹב יוֹתֵר?" ; תַּכְּף כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת רַבִּי נִפְתָּלִי שֶׁהִיא
 חֲרִיף וְקַפְדָּן, תִּפֵּס וְנִעֲנַע אֶת שְׂרוּוֹלֵי מְעִיל הַקַּאפֶּאטֶע שֶׁל הָרַב ('א
 שְׂאָקֶל גַּעגַעבֵן בֵּי דֵי אַרְבֵּל פּוֹן בַּאַרְדִּיטְשׁוּבֶער רַב') מִתּוֹךְ חֲרָדַת קֹדֶשׁ,
 וְשָׂאֵל: "אוּן אִיר גְּלִיבֶט? ! אוּן אִיר גְּלִיבֶט? !" - "וְאַתֶּם מְאַמִּינִים? !
 וְאַתֶּם מְאַמִּינִים? !", וְהִשִּׁיב לוֹ הָרַב: "גִּיין! עַר זָאגְט אַזוי, נִישֵׁט אִיךְ! "
 - "לא! הוּא אוּמֵר כֵּךְ, לֹא אָנִי!" - בְּהַתְּכּוּנוֹ עַל הַזְּקֵן. וְהִגִּנוּ מוֹהֲרַנְ"ת
 וְרַבֵּי נִפְתָּלִי בְּפָנָיו בְּכָל תַּקְּף עַל כְּבוֹד רַבְנּוּ הַקְּדוּשׁ, וְהוֹכִיחוּ לוֹ בְּטוֹב
 טַעַם כְּמָה שְׂקָר יֵשׁ בְּדַבְּרֵי²; וְהִסְכִּיִם הָרַב עִמָּהֶם, וְהוֹדָה לְדַבְּרֵיהֶם:

ח. אך לא היה זה בעת שערך הרב את שולחנו הטהור בשבת קודש. (רל"י).

ט. ראה ב'שיחות הר"ן' סימן רע"ז: "פעם אחת אמר [רבינו] שמעולם לא שתה אפילו מים קודם התפילה, והקפיד מאוד על אלו השותין קאווע (קפה) וכיוצא בזה קודם התפילה". (רל"י).

י. והנה על אף שהרב מבארדיטשוב היה בעל רוח הקודש, ובוודאי ראה וידע תיכף שדברי

אחר כך, כשיצאו לחוץ, אמר רבי נפתלי: "וואלט ער גערעדט קעגן רבי'ן א ווארט - וואלט איך גארנישט געקוקט, און אים געגעבן ביים טיש צוויי פעטש!" - "אלו ה'יה [הזקן] מדבר ולו מלה אחת נגד רבנו - לא הייתי מסתפל על כלום, והייתי סוטר לו שם אצל השלחן שתי סטירות!"^א. הרב מבארדיטשוב התפעל עד מאד מרבי נפתלי, ואמר אחר כך בשבחו: "דער רבי האט אזעלכע אננעמערס זאלן זיך אננעמען פאר אים!" - "לרבנו נחמן יש כאלו מגנים ש'גנו עליו!"^ב:
(סיפרה לר"י רבי מרדכי באברניצער ששמעה מרבי אברהם ב"ר נחמן)

תקעה

הצדיק קדוש ה' פאר הדור והדרו, הלא הוא הרב הקדוש מבארדיטשוב זצ"ל, ה'יה מתחיל את תפלתו מיד בזמן המתה לתפלה, ומחמת יגיעותיו ודבקותו כל כך בתפלה^ג, עד שהגיע לתפלת שמונה עשרה כבר אחר את זמן התפלה; וה'יה מתנצל בדבר ואומר: "איך שטעל זיך דאווענען אין דער צייט, איך גיי אריין אין א דבקות; 'ולדבקה בו' איז מדאורייתא - קען איך נישט אפרייסן די דבקות!" - "אני נעמד להתפלל

לשון הרע הללו דברי שקר וכזב המה, אך מחמת שברית כרותה ללשון הרע, ודברי לשון הרע שיוצאים מפי המדבר ונכנסים באוזן השומע יכולין חלילה לעשות רושם אף שאינם מתקבלין, על כן שלחם רבינו הקדוש לשם, כדי שיסתרו כליל את דברי הלשון הרע האלו בפני הרב, לבל יעשו הדיבורים הנ"ל שום רושם כלל וכלל. (רל"י).

יא. כי רבי נפתלי היה חריף וקפדן כאמור; אך מוהרנ"ת שתק אז. (רל"י).

יב. ראה עוד 'חיי מוהר"ן' סימן מ"א; וב'ביאור הליקוטים' סימן ה' תנינא בראשי פרקים שבסופו: "גם אותם בעצמם [מוהרנ"ת ורבי נפתלי] קרא רבינו ז"ל בשם 'מגיני ארץ הנ"ל (המבואר בפנים התורה באות ז), כמובן בזה משיחותיו שבעל פה ושבתב".

יג. אצל הרב מבארדיטשוב היו רואים סימני גסיסה בשעה שקרא קריאת שמע. (רל"י).

בְּזִמְנֵי הַמִּתְחַלֵּת לְתַפְלָה, וְאֲנִי נִכְנָס לְדִבְקוֹת; וְהֵרִי מְצוֹת 'וּלְדִבְקָה בּוֹ' הִנֵּה מְדַאֲוֵרֵיתָא - עַל כֵּן אֵינְנִי יָכוֹל לְנַתֵּק עֲצָמֵי וְלַהֲפָסִיק מְדִבְקוֹתַי!"

וְאֵף עַל פִּי כֵּן לֹא הִסְכַּיְמוּ עִמּוֹ הַגְּדוֹלִים בְּדָבָר זֶה^ד, וְעָלְיוּ נֹאמַר דְּבוּר רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ "הַצְּדִיקִים שׁוֹגִים בְּזֶה שְׂמַאֲחֵרִים זְמַן תַּפְלָה" הַמּוֹבָא בְּסֵפֶר 'חֵי מוֹהֲרָן' בְּסִימָן תפ"ז:

תקעו

א. בְּשָׁנוֹתָיו הָאֲחֵרוֹנוֹת שֶׁל הָרַב מְבַאֲרֵיטְשׁוֹב, שָׂאז נִסַּע הָרַב וְסָבַב בְּעִירוֹת, הִגִּיעַ פַּעַם מוֹהֲרַנ"ת לְרַבְּנֵינוּ עַל אֵיזוֹ שַׁבָּת, וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ: "דָּעַר בְּאֲרֵיטְשׁוֹבְעַר רַב אֵיזוֹ יַעֲצֹט אַרְוִיסְגֶּעֶפֶאָרֶן אוֹיִפֶן וְוֵעַג, דָּאָרְפֶן אִים דִּי לְאַפֶּעֶס'עס מְשַׁמֵּשׁ זֵיין? ! גֵּי דו, פֶּאָר אַוֵּעַק, וְוֵעֶסְטוּ אִים מְשַׁמֵּשׁ זֵיין! " - "הָרַב מְבַאֲרֵיטְשׁוֹב יֵצֵא כָּעַת עַל הַדֶּרֶךְ, וְכִי הָאֲנָשִׁים הַמְּגַשְׁמִים צְרִיכִים לְשַׁמֵּשׁוּ?! לֵךְ אֲתָה, סַע אֵלָיו, וְאֲתָה תְּשַׁמֵּשׁוּ!"^ט; וּבִפְקֻדַת רַבְּנֵינוּ אָכַן נִסַּע מוֹהֲרַנ"ת אֶל הָרַב מְבַאֲרֵיטְשׁוֹב, וְשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ בְּדֶרֶכּוֹ מִשָּׁךְ זְמַן שֶׁל כַּמָּה שָׁבוּעוֹת, וְהָיָה עִמּוֹ בְּכַמָּה נְסִיעוֹת:

ב. וְהִנֵּה מוֹהֲרַנ"ת הָיָה נִהְיָ תָמִיד לְטַבֵּל לְפָנָי כְּנִיסָתוֹ לְעִיר, וְאָז כְּשֶׁנִּסַּע עִם הָרַב בְּדֶרֶךְ לְשַׁמֵּשׁוֹ כְּנַ"ל הִגִּיעוּ לְאֵיזוֹ עִירָה; וְעָתָה אִם יֵלֵךְ מוֹהֲרַנ"ת לְבֵית הַטְּבִילָה, אֵזִי יִהְיֶה הָרַב מְכַרְח לְהַפְנִס

ד. כי אף על פי שה' יתברך והתורה הם למעלה מהזמן (ראה ליקוטי תנינא סימן סא) - אדרבא, זוהי גדולתו יתברך, שמצוותיו מוגבלות ומלוכשות בציור ובזמן (ראה ליקוטי קמא סימנים ל לג; 'ביאור הליקוטים' סימן סו חדר טו). (רל"י).

טו. וראה גם 'חיי מוהר"ן' בסימן ע"ר שרבינו הקדוש חשש על כבוד הרה"ק מבארדיטשוב בעת נסיעתו.

לתוך העיר בגפו, ללא משמש, או שיתעכב עבור זה, ואין זה לכבודו של הרב. והנה בתוך כך הגיעו בדרפם להר תלול, שהעגלה מכרחת אז לנסע לאטה, וירד מוהרנ"ת בזריותו הגדולה מהעגלה ונגש לבית הטבילה שעמד מחוץ לעיר, וטבל בו בזריותו, ועד שהגיעו הסוסים לראש ההר - כבר המתין ונחה שם מוהרנ"ת אחרי טבילתו, כן שמחמת רב זריותו המפלגת של מוהרנ"ת לא היה צריך הרב כלל וכלל להמתין עבורו; וכל זאת ראה הרב וצל, ושבח אז מאד את מוהרנ"ת על מדת זריותו:

ג. גם היה אז מעשה שנעמדו להתפלל באיזה בית פנסת, והרב מבארדיטשוב התפלל פדרכו בקולות ובדבקות יחד עם גדולי אנשיו, ונעמד גם מוהרנ"ת להתפלל פדרכו בהתלהבות ובקול רם, ונגש גבאי בית הפנסת ואמר למוהרנ"ת: "זיי נישט מבבל דעם רב דאווענען!" - "אל תפריע ואל תבלבל את הרב בתפלתו!" - ושמע זאת הרב מבארדיטשוב, ופנה הרב ואמר להגבאי: "אפשר בין איך אים מבבל?" - "אולי מבבל אני אותו?"; והמשיך מוהרנ"ת בתפלתו כמקדם:

טז. ברוב העיירות באוקראינה היה המקווה בנוי לפני הכניסה לעיר ומתחתיה, והעיר עצמה שכנה הלאה במעלה ההר שאחרי המקווה. אנו היכרנו גם את העיר שבמעשה זה, כאשר משך זמן עליית ההר עם העגלה מהמקווה לעיר היה כשמונה עד עשר דקות, ובזמן זה היה סיפק ביד מוהרנ"ת הן לרוץ לבור הטבילה ולטבול והן להספיק לעלות רגלי את כל מעלה ההר, ואף להקדים כאמור את בוא העגלה. (רל"י). וראה לקמן חלק ב' סימן רפ"א.

יז. וראה ב'כוכבי אור' חלק 'אנשי מוהר"ן' (הראשון) אות ט"ז: "כל הנהגותיו וכל מעשיו [של מוהרנ"ת] היו בזריות ובמהירות גדולה מאוד, כמו הליכתו למקווה בכל בוקר, הלך ופשט ולבש את בגדיו בתכלית המהירות, עד שכמעט לא היה באפשרות שום אדם להשתוות עימו".

ד. יש עוד הרבה גדולות ונפלאות לספר מענין השמוש ששמש אָז מוהרנ"ת את הרב מבארדיטשוב; והפּלֵל היוצא, שְׂמִגְדֵּל מוהרנ"ת וצדקותו שראָה אָז הרב זצ"ל, מזה הפיר היטב בגדלת רבנו הקדוש, פי הבין אָשֶׁר מוהרנ"ת זָכָה לְכָל זֶה רַק עַל יְדֵי הַתְּקָרְבוֹתוֹ לְרַבְנֵינוּ:

תקעו

בַּעַת שֶׁעָשׂוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּטִירֵהָאוֹיָצֵעַ סְעוּדָה לְכַבּוֹד הָרַב מְבֹאֲרֵיטְשׁוֹב בַּעַת שְׁהָיָה שָׁם, כְּמִבְּאֵר בְּסִפְר 'חַיֵּי מוהר"ן' (סי' שלג), עֵינֵי שָׁמַיִם, דִּבֶּר אָז הָרַב זצ"ל הַרְבֵּה עַל הַשְּׁלֶחָן מְגִדֵּל רַבְנֵנוּ וְהַפְּלִיג בְּמַעֲלָתוֹ, וְרַבֵּי יִצְחָק חֲתָן הַמַּגִּיד מְטִירֵהָאוֹיָצֵעַ שְׁהָיָה יָפָה תֹּאֵר וַיַּעַל צוּרָה בָּא וְנִכְנַס אָז לְסְעוּדָה, וְרָאָהוּ הָרַב וְהִתְפַּעֵל כָּל כֶּךָ מִצוּרָתוֹ

יח. וראה ליקוטי קמא סימן ק"מ.

יט. זה הלשון שם: "אמר המעתיק: שמעתי שפעם אחת היה הרב הצדיק הקדוש מבארדיטשוב בטירהאויצע, ובשעה שהיה מיסב על הסעודה עם קהל עם ועדה גדולה הפליג מאוד במעלת קדושת רבינו ז"ל מצד עצמו, לבד מגודל קדושת זכות אבותיו ז"ל, ואחר כך הפליג מאוד במעלת המקורבים של רבינו ז"ל, ואמר שהוא יודע שרובם ככולם הם לומדים מופלגים יראים ושלימים ואנשי מעשה וכו'; ואז אמר על הרב רבי נתן ז"ל שהוא צדיק. ואחר כך בנסעו משם, וישב עימו בעגלה שלו הרב רבי שמואל יצחק ז"ל מטשעהרין, ואז אמר לו הרב הקדוש הנ"ל: 'תאמין לי, אם הייתי יודע שהעולם ישמעו בקולי - אז הייתי צועק בקול גדול מסוף העולם ועד סופו שכל מי שרוצה להיות איש כשר וצדיק ועובד השם באמת יהיה זהיר וזריז להתקרב להרב הקדוש הרב רבי נחמן מברסלב; אך ידעתי נאמנה כי לא די לי שלא ישמעו בקולי, אף גם יתעורר על ידי זה מחלוקת גדול גם עלי, ואולי יש אחד שמהרהר בתשובה על ידי, ואפסיד גם את זאת - על כן אני מוכרח לשתוק בענין זה'."

כ. ראה בערכו.

כא. "די צדיקים זיי זענען מבינים" - הצדיקים הם 'מבינים'. (רל"י).

עַד שֶׁשָּׂאֵל: "צוֹ וְעֵמֶעַן אֵיזוֹ עַר מְקַרְבֵּי?" - "לְאַיִזָּה צְדִיק הוּא מְקַרְבֵּי?",
וְהִשִּׁיבוּ לוֹ שֶׁהוּא מְקַרְבֵּי לְרַבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ; הַשְּׁתוּמִים הָרַב מְאֹד וְאָמַר: "אֵה!
אֵיךְ פָּאָר דָּאָךְ אַרוּם, זַעֲה אֵיךְ אֵז וְאוּ עֶפְעַס רַעְכָּטֶס - הָאֵט עַר
פֶּאַרְכֶּאפֶּט!" - "אֵה! הָרִי סוֹכֵב אָנִי וְנוֹסֵעַ בְּדַרְכִּים, וּבִכְנֵן רוֹאֵה אָנִי
שֶׁהֵיכֵן שְׁנַמְצָא אֵיזָה טוֹב - חֲטָפוֹ רַבִּי נַחְמָן!"^{כב}. וְאָמַר אֵז הָרַב גַּם בְּשִׁבְח
מוֹהֲרַנְ"ת: "אֵיךְ וְיִיס אֵז עַר אֵיז אַ צְדִיק" - "יִוֹדַע אָנִי שֶׁהוּא צְדִיק".

וְכָל זֹאת אָמַר הָרַב מְבֹאֲרֵיטְשׁוֹב דְּוָקָא אַחֲרֵי שֶׁיִּדַע כְּאִמּוֹר וְהִפִּיר
בְּגִדְלַת מוֹהֲרַנְ"ת, מִנִּי אֵז אוֹתָהּ עֵת שֶׁשְּׁמָשׁוּ בְּפִקְדַת רַבְּנוֹ כִּנְ"ל:

תקעח

יְדוּעַ שֶׁהָרַב הַקְּדוֹשׁ מְבֹאֲרֵיטְשׁוֹב הֶעֱרִיךְ אֶת מוֹהֲרַנְ"ת וְכִבְדוֹ עַד לְמֵאֵד,
וְהָיָה מְכֻנָּה אוֹתוֹ בְּחֻבָּה: "מִיִּין נְתִ'לַע" - "נְתָן'לַע שְׁלִי"^{כג}:

תקעט

אָמַר פֶּעַם מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּשִׁבְח הָרַב מְבֹאֲרֵיטְשׁוֹב זצ"ל: "הַפֶּשְׁטִים
הַעֲמֻקִּים בְּגִמְרָא שֶׁשְּׁמַעְתִּי מִמּוֹרֵי וְרַבִּי הָרַב מְבֹאֲרֵיטְשׁוֹב זצ"ל
- לֹא רָאִיתִי כְּמוֹתָן וְכוּ":

כב. ראה ב'חיי מוהר"ן סימן רפ"ו: "אמר [רביה"ק]: כבר תמהתי על העולם, שהיכן שנמצא
איזה טוב אמיתי - ראוי שיתקרב אלינו - (וְאוּ סַע גַּעפִּינְט זִיךְ עֶפְעַס רַעְכָּטֶס - אֵיזוֹ מְחִיב
צוֹ מִיר מְקַרְבֵּי צוֹ וְעֵרָן)".

כג. וראה להלן חלק ב' סימנים קכ"ט תמ"ד שכן היתה גם דרך רבינו, לכנות את מוהרנ"ת
בשם החיבה 'נְתִ'לַע'. (רל"י); ראה עוד כת"י רבי יצחק אייזיק מבוקרסט (מועתק להלן בחלק
ב' סימן ל"א): "גם אצל הרב הצדיק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב היה [מוהרנ"ת] חשוב מאוד,
כמובא מעט מזה בספר 'חיי מוהר"ן' (סימן שלג). גם בספר 'קדושת לוי' מהרב הנ"ל, יש שם
העתקות מהרב רבי נתן הנ"ל, שהיה מעתיק אצלו מאמריו הקדושים.

תקפ

אמר [רבנו] אחר הסתלקותו של הרב מבארדיטשוב זכותו יגן עלינו, שרצו אנשי שלומנו להעלים ממנו, ואמר הוא ז"ל: "איך אתם רוצים להעלים ממני, שפכר יודעים מזה בארץ ישראל?!"^{כד};
(רבי ישראל קארדונער, אמונת אומן לא)

חלק ג'

עט

כשספרו לרבנו מה שאמר הרב מבארדיטשוב שפשנת תק"ע תהיה שנת הגאולה, ורמז לדבר 'תק"ע בשופר גדול לחרותנו'^{כה} - אמר רבנו: "תרח"ם איז אויף א יאר!" - "תרח"ם גם היא שנה!"^{כז};

כד. ראה 'חיי מוהר"ן' סימן פ"ד; 'ימי מוהרנ"ת' חלק א' סימן ט"ל.

כה. וראה ב'שיחות הר"ן' סימן קכ"ז: "ליל מוצאי שבת של שבת תשובה שנת תק"ע לפרט קטן דיברו משיח, כי היו מפורסמים שאמרו שבשנה זו יבוא, ודעתו לא היתה נוטה לזה". [כן הוא גם בנוסח כתב יד מורנו רבי נפתלי: "כי היו מפורסמים שאמרו וכו"'].

כו. ועיין ב'חיי מוהר"ן' סימן תקכ"ז: "לענין הקיצים, שיש כמה גדולים שמחשבו קיצים ואומרים שראוי שיבוא משיח באותו הקץ שהם אומרים, כמו שאירע בזמננו שהיו אומרים על כמה פרטים שאז יבוא משיח, וכן בדורות שלפנינו, ורבינו ז"ל לא היה מסכים על זה כלל, ואמר שבכל זמן שאומרים איזה קץ - אז בוודאי לא יבוא משיח בשום אופן באותו הקץ שהם אומרים". (רל"י); וראה בגמרא סנהדרין צ"ז ע"א: "דברי זירא כי הוה משכח רבנן דמעסקי ביה [כשמצא רבי זירא חכמים העוסקים בחישוב זמן הגאולה], אמר להו: במטותא בעינא מינייכו לא תרחקוה, דתנינא: שלושה באין בהיסח הדעת, משיח וכו'. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, תיפח עצמן של מחשבי קיצין, שהיו אומרים: כיון שהגיע הקץ

כְּאוֹמֵר: אִם תִּקְרָא עַל הַיָּמִים הַשְּׁנַיִם הַגְּאֻלָּה וְהַרְמָז לְזֶה בִּפְתוּב 'תִּקְרָא בְּשׁוֹפָר',
הַרְי שְׁגָם שְׁנַיִם תַּרְמ"ח מְרָמָז בָּה עֲנִין הַגְּאֻלָּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים קב
(יד) "אַתָּה תִּקְוֶה תִּרְחִם צִיּוֹן".

וּכְשֶׁדִּבְרוּ עִם רַבֵּי אַבְרָהָם בֶּן רַבֵּי נַחֲמָן אַחֲרֵי שֶׁעֲבָרָה אָף שְׁנַיִם תַּרְמ"ח
וְלֹא זָכִינוּ לִפְקִידָה, הַשִּׁיב עַל כֵּן שֶׁבִּשְׁנָה זֹאת נִתְגַּלְתָּה
הַתְּכֵלֶת בְּעוֹלָם [וְעַל הַתְּכֵלֶת אָמְרוּ חַז"ל (בבא בתרא עד.) שֶׁעֲתִידָה
הִיא לְהִתְגַּלּוֹת בְּעַת הַגְּאֻלָּה]^י:

פד

דָּרָךְ רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ הִיא לְדַבֵּר דְּבוּרִים הַרְבֵּה בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְעִבּוּדַת ה',
וְכֵן לְדַבֵּר דְּבוּרִים שֶׁל יְרֵאת שָׁמַיִם עִם הַחֲבָרִים; וּפְעַם כְּשֶׁשִּׁבְּחוּ
אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ לִפְנֵי מוֹהֲרַנ"ת אֶת רַבֵּי יוֹסֵף שׁוֹתֵק, שֶׁהָיָה מְפָרְסֵם בְּזִמְנֵנוּ
בְּעוֹלָם שֶׁקָּבַל עַל עֲצוּמוֹ שֶׁתִּיקָה וְאִינוּ מְדַבֵּר כְּכֹר זְמַן רַב - נִעְנָה
מוֹהֲרַנ"ת וְאָמַר: "דַּעַם רַבֵּינֵי'ס זֶאֱרָא אִיז נִישֵׁט זַיִן קַיִן שׁוֹתֵק, מְעַן דֶּאֱרָף
רַעְדָן - אוֹן וְוִיסָן וְוִאָס צוֹ רַעְדָן" - "עֲנִינוּ שֶׁל רַבְּנוּ אֵינְנוּ לְהִיּוֹת 'שׁוֹתֵק',
צְרִיכִים לְדַבֵּר - אֲלֵא שֶׁצְּרִיכִים לְדַעַת מָה לְדַבֵּר"^כ:

ולא בא - שוב אינו בא; אלא חכה לו וכו"; וראה גם במדרש תהלים ט' ב': 'ר' שאול מתני
בשם ר' יהודה: אם יאמר לך אדם מתי יבוא קץ הגאולה - אל תאמן וכו', עיין שם; וראה
רמב"ם הלכות מלכים פרק י"ב הלכה ב'; גם ראה דברים נפלאים בזה ב'ליקוטי הלכות' מתנה
ה' אות ל"ג; [וראה עוד 'גנזי אבא' מכתב מיום ה' חשון תשל"ד].

כז. עוד בעניין גילוי התכלת ראה להלן בערך 'רבי אברהם ב'ר נחמן'.

כח. להיות 'שותק' לא היה אצל רבינו דבר מעלה, ורבינו הקדוש ציווה את אנשיו בדווקא
לדבר, אולם לשמור את פיו ולדעת מה לדבר. גם היאך יקיים ה'שותק' את הפסוק (מלאכי
ג טז) "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע וכו'?" גם מהמתבאר בליקוטי קמא

בְּזַמְנוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת הָיָה אִישׁ אֶחָד בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵף שֶׁדָּר בְּבִאֲרְדֵיטְשׁוֹב.
הוא הָיָה צַדִּיק וְלִמְדָן מְפֹלֵג, וְתַלְמִיד חֵבֵר לְהֶרֶב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי לִוִּי
יִצְחָק מְבִאֲרְדֵיטְשׁוֹב, אֲשֶׁר הָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה עִם רַבִּי יוֹסֵף זֶה.
אָמַנְם חֶסְרוֹן הָיָה לוֹ לְרַבִּי יוֹסֵף, שֶׁהָיָה מְרַבֵּה לְדַבֵּר דְּבָרֵי בְּדִיחוּתָא
(וְוִעֲרִטְלֵאךְ) וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה.

פַּעַם הָיָה מַעֲשֵׂה שְׂרָפֵי יוֹסֵף הַתּוֹכַח בְּלְמוּד אֵיזוֹ סוּגְיָא שֶׁבְּגַמְרָא עִם
הֶרֶב מְבִאֲרְדֵיטְשׁוֹב, וְהָיָה חֲפִץ רַבִּי יוֹסֵף לְהוֹכִיחַ לְהֶרֶב
מְבִאֲרְדֵיטְשׁוֹב שֶׁפְּרוּשׁוֹ הוּא הַפְּרוּשׁ הַנְּכוֹן, וְלֹא הַגִּיעוּ לְעֵמֶק הַשְּׁוֹה, עַד
שֶׁנִּעְנָה הֶרֶב מְבִאֲרְדֵיטְשׁוֹב וְאָמַר לוֹ: "אֵין הַיְמַל זְאָגֵט מֵעַן דִּי פִּשְׁט אֵין
גְּמָרָא אַזוֹי ווי אַיך זְאָג" - "דַּע לָךְ שֶׁבְּשָׂמִים מְפָרְשִׁים גְּמָרָא זֶה כְּמוֹ
שֶׁאֲנִי מְפָרְשֶׁה". הַשֵּׁיב לוֹ רַבִּי יוֹסֵף בְּהִלְצָה: "אֵין הַיְמַל קָען מֵעַן אַיך
הָאָבֶן אַ טָעוּת" - "גַּם בְּשָׂמִים יְכוּלִים לְטָעוּת..."; וְתַכְךָ תְּפַס וְהַתְמִיָּה
עַל עֲצָמוֹ: "מָה אֲמַרְתִּי כָּעֵת?!", וְעַמַּד עַל טָעוּתוֹ בְּדַבְּרוֹ כְּזֹאת, וְגַם
הֶרֶב מְבִאֲרְדֵיטְשׁוֹב הוֹכִיחוֹ וַיִּסְרוֹ, וְאָמַר לוֹ: "יוֹסֵף יוֹסֵף, זַעֲה צוֹ וּוּאָס
דִּינֵעַ וְוִעֲרִטְלֵאךְ הָאָבֶן דִּיר צוֹ גַּעֲבֵרְאָכְט, אַז דוּ הָאָסֵט אַזאַ וְוִעֲרִטְלֵ
גַּעֲזְאָגֵט" - "יוֹסֵף יוֹסֵף, רְאֵה לְהִיכֵן הַבִּיאָה אוֹתָךְ מִדַּת הַלִּיצָנוּת שְׂבָךְ,

סימן רפ"ג עולה כי רצונו של רבינו הקדוש היה שהאדם ידבר עם חבירו וישפיע עליו מהטוב
הגנוז בגנייה, ולא ישמור זאת אצל עצמו, "דַּעַר רְצוֹן פּוֹן דַּעַם רְבִין אֵיז גַּעֲוִעוֹן, אַז דוּ הָאָסֵט
עֲפֵס אַ גּוֹטֵעַ זְאָךְ - רַעַד אַרוֹיס, אַז מֵעַן קָען רַעַדוֹן מִיט אַ חֵבֵר - רַעַד אַרוֹיס, הָאָלֵט גִּישְׁט
אֵין זִיךְ", ורבינו מבאר זאת ב'ליקוטי מוהר"ן' שם על פי מה שאמרו חז"ל (עירובין נג.) "דוד,
דגלי מסכתא - כתיב ביה (תהלים קיט עד): 'יראיך יראוני וישמחו', שאול, דלא גלי מסכתא
- כתיב ביה (שמואל א יד מז): 'אל כל אשר יפנה ירשיע': 'כי שאול, דלא גלי מסכתא -
זהו בחינת 'טוב', 'טוביה גניז בגויה' (ראה זוהר תרומה דף קסח:), אבל דוד, דגלי מסכתא,
שהיה מלמד תורתו לרבים - זהו בחינת 'חסד', 'דאפתשט לבר' (עי' זוהר שם), בחינת 'ותורת
חסד על לשונה' (משלי לא כו) וכו'", עיין שם עוד. (רל"י).

עד שדברת כזאת", והיה רבי יוסף עומד במקומו ומתמיה על עצמו: אכן כך הם פני הדברים ('טאקע אזוי?'), שהגיע לומר דבר הלצה כזו? והתמרמר רבי יוסף כל כך בקרבו, עד שקבל על עצמו לשוב בתשובה שלמה ולפרש לגמרי מהדבור, לבלי לדבר עוד שום דברים בטלים כלל וכלל; ומאז פנוהו בשם 'רבי יוסף שותק', על שם שתיקתו.

ומחמת שהיה רגיל עד מאד בדברי בדיחותא, ועתה עצר ופרש עצמו לגמרי מתאוה זו של אמירת דברי בדיחותא, ובכל פעם שהיתה מגיעה לו איזו תבערה של אמירת דברי בדיחותא - נמנע ולא אמרם, ובערה בו תבערה זו של האמירה, והיה מונע עצמו מן ומיסר מאד את נפשו, עד שנחלה רחמנא לצלן במחלת הרזון, הינו שבמשך הזמן התיבש והתכוץ כל כך, עד שהיה כלו רק כמו עור ועצמות בלבד.

והנה רבי יוסף זה הכחש והתכוץ כל כך, עד שפשראוהו במרחץ היו נראים עליו כביכול איבריו הפנימיים, מחמת שנעשה כאמור לאיש דק עד מאד, והיה נראה כמו שראותיו ולבו ושאר אבריו הפנימיים תולים עליו. לעת זקנותו היה רבי יוסף בטולטשין, ורבי נאשקע טולטשינער עוד הספיק לראותו אז פעם אחת, וראהו איך שרזה כל כך, עד שנשקפו מתוך גופו אבריו הפנימיים.

כט. התבערה של אמירת המילתא דבדיחותא בערה בו כל כך והייתה טובה לו יותר מהכל, וברגע שהתגבר והפסיק לאמרה - התייבש ממש! ועיין כעין זה לעיל בחלק ג' (סימן שפו). שאמר מוהרנ"ת: "שכשרוצין מלמעלה לנסות את האדם עם איזה נסיון של איזו תאוה, אזי מונחים בתאוה זו כל הכוחות, עד שממש אין תאוה גדולה מזו, כי מגיע מלאך של אש ומכניס עצמו בכל כוחותיו לנסות את האדם בדבר זה, באופן שכמעט שאין ביכולת האדם להתאפק מלהיכשל חס ושלום; וצריך האדם לידע שעתה אין דבר גדול מלהינצל מתאוה זו דייקא, וזהו הנסיון שלו וכו'". (רל"י).

וּאֶחָד מֵאַנְשֵׁי הָעִיר טוֹלְטִישׁין שְׂרָאָה אָז אַתּ רַבֵּי יוֹסֵף הַתְּמִיּה עָלְיוּ, וּשְׂאֵלוֹ: "יוֹסֵף, וּוּאָס אִיז גֵּעֲוֹאֲרֵן פֿון דִּיר?" - "יוֹסֵף, מַה נִּהְיָה מִמֶּךָ?" נַעֲנָה לוֹ רַבֵּי יוֹסֵף בְּדִרְךָ צַחוּת עַל פִּי דְבַרֵּי הַמְּשָׁנָה שְׂפָאָבוֹת (פ"ב מ"ד), שְׂאָמְרוּ: "אַל תִּאֲמִין בְּעֶצְמֶךָ עַד יוֹם מוֹתֶךָ", וּקְרָאָה כֵּן: "גְּלִיב נִשְׁט אִין דִּי בֵּינְעֵר", מְעַן טָאָר נִשְׁט גְּלִיבֵן אִין זַי, טָאָמֵר וְוֵעַל אִיךָ אִים אָפֿלֶאזֵן אוֹיף אִיין רַגַע, אִיז עַר שׁוֹיֵן אַזוֹי וּוִי פֿרִיעֵר" - "אַל תִּאֲמִין בְּעֶצְמֶךָ" - 'אַל תִּאֲמִין בְּעֶצְמוֹתֶיךָ', אָסוּר לְהֵאֲמִין לָהֶן [לְעֶצְמוֹת], כִּי אִם אַעֲזֹב אֶת עֶצְמוֹתַי וְלוֹ לְרַגַע אֶחָד, יָשׁוּבוּ מִיַּד לְהַשְׁמִין כְּמִקְדָּם":

רמא

עֲכָשׁוּ כָּל תְּקוּוֹתֵינוּ הוּא רַק עַל יְדֵי אֲמִתִּיּוֹת הָעֲצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַתְּמִימוֹת הַנִּמְשָׁכִין מֵהַתְּנוּצָצוֹת מְשִׁיחַ שֶׁהִתְחִיל לְהַתְּנוּצֵץ מִימֵי הָאָרִיז"ל, וְכָל מַה שְׂמַתְקַרְבִּין יוֹתֵר לְבִיאַת מְשִׁיחַ, אָף עַל פִּי שֶׁהֲצִרוֹת הַנִּגְפָּשׁ מִתְּגַבְרִין יוֹתֵר, אֲבָל בְּרַחֲמֵינוּ גַם הַתְּנוּצָצוֹת מְשִׁיחַ מִתְּנוּצֵץ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר, וּכְמוֹ שְׂמֻסְפְּרִין עֲנִין זֶה בְּשֵׁם הָרַב הַקְּדוֹשׁ מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב זְכָר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה:

(ליקוטי הלכות קריאת שמע ה אות טו)

תצד

כְּשֶׁסְּפְרוּ לְמוֹהֲרַנ"ת שֶׁהָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב אָמַר "אַז עַס קוֹמֵט דִּי צִיט פֿון 'כָּל נְדָרִי', אִיז אָפֿלוּ פִּישׁ אִין דִּי וּוּאָסֵר צִיטֵעֵרן פֿאַרן אוֹיבֵעֲרִשְׁטֵן" - "כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל 'כָּל נְדָרִי', אַזִּי אָפֿלוּ הַדְּגִים שְׂבָמִים וְעֵדִים מִפְּחָד ה'" - הַפֶּטִיר עַל זֶה מוֹהֲרַנ"ת וְאָמַר: "וּוִי אַזוֹי דֶּאֱרָךְ

מען שוין ציטערן אז ס'ציטערט זיך נישט! - "אם פן פמה צריכים
לרעד פשאין רועדים!"

תצה

ובליל מוצאי שבת, שהוא יום אחד לפני ספוט [שנת תק"ע], הגיעו
אתרוגים לקהלת קדש נעמרוב וכו', והשם יתברך סבב ברחמי
ששלחו אתרוגים גם לפה ברסלב, ורבי נפתלי נסע עם האיש שהולכים
לפה כדי שלא יסע עם האתרוגים למקום אחר, ובאו לפה ביום ראשון
איזה שעות קדם אור היום, והקיצו את רבנו ז"ל, וקנה אתרוג נאה
ונפלא, והיה לו שמחה וחדוה גדולה רבה ועצומה בלי שעור. ואמר
לרבי נפתלי: "הלא כשנכנסת להעיר לפה נתגלה אור גדול בכל
העולמות; כי ידעתי שיהיו אתרוגים, כי הייתי בטוח על תפלתו של
הצדיק הרב הגאון מבארדיטשוב זכר צדיק וקדוש לברכה, כי הלא הוא
הפאר הקהלה' שלנו (הינו של כל המפרסמים), אך שיגיע גם אתרוג
לפה וכו', "וואס דא איז די פאבריק פון יודעשקייט" (שכאן הוא בית
היוצר' של יהדות) - זהו דבר נפלא!"; וגדל השמחה שהיה לו מזה,
וכל מה שדבר בזה - אי אפשר לבאר:

ל. פעם אחת ישב רבי אברהם בן רבי נחמן עם אנשי שלומנו בערב יום כיפור בעת הסעודה
המפסקת, וכשגמרו הסעודה סיפר לפניהם סיפור זה בפחד גדול, ונפלה עליהם אז אימה
גדולה. (רל"י).

לא. "ואותו בית היוצר' של אז קיים עד עצם היום הזה; אותו בית היוצר' כבר הוציא כאלה
מיני יצירות" - "און די אייגענע פאבריק האבן מיר גאך איצטער אויכעט; דאס אייגענע
פאבריק'ל האט שוין ארויס געגעבן אזעלכע מיני זאכן". וראה לעיל בחלק ב' סימן ת"י: "בעת

תקנו

הצדיק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב הפליג מאד בשבח מאמר "אנכי"
(ליקוטי קמא סימן ד) המדבר מענין ודוי דברים:

(כת"י רבי יצחק אייזיק מבוקרסט)

תשנו

תכף אחר סכותי נסתלק הרב הקדוש מורנו הרב לוי יצחק זצ"ל, אב בית דין דקהלת קדש בארדיטשוב וכו'. אחר כך בליל שבת קדש שהוא פרשת בראשית, נכנס הרב דפה"י אצלו בשעת הסעודה פדרכו תמיד, ענה ואמר לו רבנו ז"ל דברי צחות, כי אז ירדו גשמים, ובית הרב לא היה מקרה היטב, ומן הסתם ירדו הגשמים לביתו כמו לתוף הספה, ואמר אז רבנו ז"ל דברי צחות שפיתו כמו ספה וכו'; ואחר כך ענה ואמר: "בשביל שאין בעל הבית", דהינו שאין הרב משגיח היטב כמו בעל הבית וכו'. אחר כך דבר עם העולם על השלחן שיחות אחרים. אחר כך ענה ואמר: "אצלי אין לכם כלום; כי אצל צדיקים אחרים מרגישים עתה שהוא שבת בראשית, ואצלי אין רואים כלום". עניתי אני ואמרתי לפניו: "עתה הוא דרך הצדיקים לומר על חבור התחלת התורה בסופה, דהינו לחבר 'בראשית' עם 'לעיני כל ישראל'". ענה ואמר בדרך צחוק קצת: "גם אני אמר על זה"; ותכף חזר לאחוריו

המחלוקת הגדולה שהיתה על אנשי שלומנו, אמר מוהרנ"ת: 'אינדרויסן קאכט זיך א פייער, אבער אינעווייניג ארבעט ווייטער דער פאבריק!' - 'בחוף בוערת אש המחלוקת, אולם בפנים ממשיך בית היוצר (של עבודת השם יתברך) לעבוד הלאה!'. (רל"י).

לב. בכ"ה בתשרי תק"ע.

לג. הוא רבי אהרן תלמיד רבינו, רב דקהילת קודש ברסלב.

ואמר: "לא אוכל"; וחזר ואמר: "אף על פי כן אמר!"; וחזר שוב
 לאחוריו ואמר: "אבל לא אוכל!"; וכן חזר כף כמה פעמים, שאמר:
 "אף על פי כן אמר", ושוב חזר לאחוריו. אחר כף אמר: "ויהי מה -
 אני אמר!"; ותכף שאל: "במה דברנו עתה"? עניתי אני ואמרתי לו
 איזה מהשיחות שספרנו עמו אז, ענה ואמר: "לא לזה הדבור בונתי";
 ואמר בעצמו: "הלא דברנו מקדם מענין שאינו נמצא בעל הבית" וכו'
 כנ"ל. ותכף ישב בשתיקה, ונתלהב מאד, והתחיל להוציא מפיו גחלי
 אש, כי כל דבריו היו כגחלי אש, וענה ואמר כל התורה על "בראשית
 - לעיני כל ישראל" הנדפסת בלקוטי תניינא בסימן ס"ז, עין שם; ושם
 דבר מענין העלמת הפאר, מה שנתעלם הצדיק שהוא הפאר והחן,
 שהוא הבעל הבית של העולם. ואמר התורה ביראה גדולה כדרכו,
 ועיניו היו מלאים דמעות, ושום אדם לא ידע מה שמרמז בתורתו מענין
 הסתלקות הצדיק הנ"ל וכו'.

אחר כף בליל שבת קדש בפרשת נח, ועדין לא הודיעו לו הסתלקותו
 של הצדיק הנ"ל, ואז בליל שבת קדש השני הנ"ל ענה ואמר:
 "איזה סדרא קורין בשבת זה?", והשבנו: "פרשת נח". ענה ואמר:
 "אתחיל לומר תורה בכל שבת"; והתחיל ואמר: "'בראשית' הוא הספד
 על 'נח' שהוא הצדיק וכו'", כמו שנדפס בסימן הנ"ל, ואז זלגו עיניו
 דמעות, וכל העומדים עליו הורידו דמעות, מחמת שפכר ידעו כלם
 מהסתלקות הצדיק הנ"ל. ואחר כף נמשך עוד איזה זמן ולא הודיעו לו
 בפרוש, עד שקרא לאיש אחד וצוה עליו שיספר לו מהסתלקות הצדיק
 הנ"ל; והשיב לו: "הלא אמרו שעדין אינכם יודעים בזה, וכל בני הבית

הַזְהִירוּ אוֹתֵי הַרְבֵּה שְׁלֹא לַגְלוֹת לָכֶם!“. עֲנֵה וְאָמַר: „וְכִי לֹא אֲדַע?
הֲלֹא כָּבֹד יוֹדְעִין מְזֵה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל“: (ימי מוהרנ"ת ח"א סימן ט)

לה. ראה ב'שיחות הר"ן' סימן קצ"ו: "שיחתו הקדושה של רבינו ז"ל אור ליום שני פרשת נח תק"ע: התורה שלי גדולה מאוד, והיא כולה רוח הקודש, ויכולין לידע ממנה עתידות, שמי שיטה עצמו ויאזין ויקשיב התורה שלי - יכול לידע עתידות שיהיה; ואין צריך לומר אחר כך, כשנעשין הדברים בעולם, שאז יכולין בוודאי למצוא הכל בתוך התורה שלי ולראות ולהבין שהכל מבואר בתוך התורה שנאמרה כבר. כל זה שמעתי אחר שבת בראשית שנת תק"ע, בעת שהראיתי לו התורה 'בראשית' - לעיני כל ישראל' בכתב, הנדפסת בליקוטי תנינא סימן ס"ז, ובאותו השבוע ראינו בחוש כל הנ"ל, איך בהתורה הקדושה שלו הוא מגלה נעלמות ועתידות, כי מעשה שהיה כך היה: כי בשבוע הקודם ביום חמישי שהוא כ"ה תשרי שנה הנ"ל נסתלק כבוד הרב הגאון בוצינא קדישא החסיד המפורסם מורנו הרב רבי לוי יצחק זצ"ל אב בית דין דק"ק בארדיטשוב, ובשבת שאחר יום חמישי הנ"ל, שהוא שבת בראשית, אז נאמרה התורה הנ"ל מפי רבינו ז"ל, המתחלת 'בראשית' - לעיני כל ישראל', המדברת מהעלמת הפאר של ישראל, דהיינו העלמת והסתלקות הצדיק שהוא הפאר של ישראל. ובעת ששמענו זאת התורה מפיו הקדוש של רבינו ז"ל לא היינו מבינים כלל להיכן מגיע כוונתו, כי אז באותו השבת עדיין לא נודע כלל מפטירת הצדיק הנ"ל עד יום שני אחר שבת. ואחר כך בשבוע שאחר שבת בראשית נודע לנו מצרתן של ישראל, שנסתלק הצדיק הגדול הנ"ל, אז היינו מבינים למפרע שרבינו ז"ל גילה בהתורה הנ"ל, כי זאת התורה מדברת מהעלמת הפאר וכו', והצדיק הנ"ל היה נקרא בפי רבינו ז"ל 'פאר של ישראל', בחינת תפילין, כמבואר במקום אחר; וכן באותה השנה לא היו אתרוגים מצויים, ואחר כך באו אתרוגים על פי נס, ואמר רבינו ז"ל שהיה בטוח על צדיקי הדור, ובפרט על הצדיק הנ"ל שהוא פאר הקהילה שלנו, שיהיו אתרוגים וכו'; על כן ראינו בבירור שרבינו גילה ברוח קדשו בהתורה הנ"ל הסתלקות הצדיק הנ"ל, כמבואר עתה להמעייין שממש כל התורה הנ"ל מדברת מעניין זה, דו"ק ותשכח"; וב'חיי מוהר"ן' סימן מ"ה: "מעניין מאמר 'בראשית' - לעיני כל ישראל", כבר מבואר קצת במקום אחר ביאור עניין זה, איך שנראה בחוש שהתורה הזאת נאמרה כולה ברוח הקודש, כי אמרה בליל שבת קודש בראשית, ואז לא נודע עדיין שום דבר מפטירת הרב מבארדיטשוב, עד איזה ימים אחר שבת באה הידיעה לכאן, ואז ראו והבינו למפרע איך שכל עניין זה הוא מרומז בביאור היטב בתוך דברי המאמר הנ"ל. והנה במאמר זה מבואר שכשנסתלק הצדיק הראש בית, על ידי זה נתגדל ונתפרסם בעלי שמות הטומאה וקדריים וכו', וכן על ידי זה באים שריפות רחמנא ליצלן; וכל זה ראינו בעינינו, שבסמוך אחר פטירת הרב הקדוש הנ"ל נתפרסם סמוך למקומותינו קדרי אחד בכפר חוסיטיבץ בפרסום גדול, והיו נוסעים אליו מכל הסביבות, ועשה פעולות רבות בשמות

תתסב

כִּידוּעַ נִתְרַצָּה הָרַב הַקְּדוּשׁ מִבְּאֲרֵיטְשׁוּב לְהִיּוֹת 'קָרְבָּן' בְּמָקוֹם רַבְּנוּ הַקְּדוּשׁ, וְכַמְבָּאָר מְזֵה בְּסֵפֶר חַי מוֹהֵר"ן. וְהֵנָּה הִגִּיעוּ הַיָּמִים טוֹבִים, וְרַצָּה הַמְּלֶאךָ לְקַחְתּוֹ; עָנָה הָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוּב וְאָמַר בְּתַפְּלָה וּבִקְשָׁה: "רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, דּוּ וְוִיִּסֵט דָּאךְ אַז אֵיךְ בֵּין דָּאךְ זַייער גַּעטְרִיי דִּי יָמִים טוֹבִים; וְוִיל אֵיךְ מְזַאל מִיר שְׁעַנְקֶען דִּי יָמִים טוֹבִים" - "רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, הֲרִי אַתָּה יוֹדֵעַ כַּמָּה אָנִי מְשִׁתְּדֵל וּמוֹסֵר עֲצָמִי בְּיָמִים קְדוּשִׁים אֵלּוּ; רוֹצֵה אָנִי אִפּוֹא שְׁיַעֲנִיקוּ לִי גַם אֶת הַיָּמִים טוֹבִים" - וְהִנֵּיחוּ אוֹתוֹ בְּחַיִּים. אַחַר כֵּךְ בְּיוֹם 'אֶסְרוּ חַג' סְכוּת הִגִּיעַ שׁוּב הַמְּלֶאךָ לְקַחְתּוֹ; עָנָה וְאָמַר: "אֶסְרוּ חַג אִיז דָּאךְ אוֹיף אַ יוֹם טוֹב!" - "רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, הֲרִי גַם 'אֶסְרוּ חַג' הוּא יוֹם טוֹב!" - וְשׁוּב הִנֵּיחוּ לוֹ; וְלִמְחַרְתּ בְּיוֹם כ"ה לַחֹדֶשׁ תְּשַׁרִי תַק"ע נִסְתַּלַּק וְעָלָה לְקָרְבָּן:

תתקכח

מֵה שְׁמוּבָא בְּחַי מוֹהֵר"ן בְּסִימָן תַּקנ"ג, שְׁרַבְּנוּ ז"ל אָמַר עַל הָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוּב שְׁאֵלְמָלָא מַה שֶּׁהוּא יוֹשֵׁב בְּעִיר בְּאֲרֵיטְשׁוּב הָיָה מִגִּיעַ לְמִדְרַגַת הָרַב הַמְּגִיד ז"ל מְמַעַזְרִיטְשׁ, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שְׁאָמַר שֶׁהָיָה

הטומאה, וכן נתפרסמו כמה וכמה קדריים במקומות אחרים, גם באותה השנה היו שריפות גדולות בעולם, עד שכמעט שלא היתה עיר אחת שלא נשרפה כמה פעמים, וגם בברסלב היו שריפות גדולות כמה פעמים בשנה זו, וכן בעיירות הסמוכות והרחוקות, ובזה ראינו בעינינו איך שכל תורתו היא כולה רוח הקודש ויכולין לידע ממנה עתידות, כאשר אמר הוא ז"ל בעצמו על מאמר הנ"ל.

לו. שם בסימן פ"ד: "וארא בחלום שהיה יום כיפור, וזה היה פשוט אצלי שבכל יום כיפור מקריבין אחד לקרבן, שהכהן הגדול מקריב אותן, וביקשו אחד לקרבן, ונתרציתי אני להיות לקרבן; ואמרו לי שאכתוב עצמי על זה, וחייבתי עצמי על זה בכתב. אחר כך כשרצו להקריב

מגיע למדרגת הבעל שם טוב - זאת מפני שהעיר בארדיטשוב הייתה עיר גדולה עם טרדות רבות:¹

חלק ד':

א

זוגתו של רבי חיים הכהן סטאלער, באה בטענה אל בעלה: "אזוי פיל מענטשן ווערן געהאלפן ביי רבי נתן'ען, פארוואס זאלן מיר נישט בעטן רבי נתן'ען מיר זאלן האבן קינדער?" - "כל כך הרבה אנשים נושעים אצל מוהרנ"ת, ומדוע שלא נבקש אנחנו ממוהרנ"ת שנפקד בכנים?", והשיב לה רבי חיים: "מוהרנ"ת יודע בלאו הכי מצרתנו, ואין לי מה לבקשו על כך. אם רוצה את - לכי אתי ובקשי את ברכתו". ואכן הלכה האשה אל מוהרנ"ת ונעמדה ליד הדלת, ונגעה קלות בקלאמקע'

אותי חזרתי בי וכו', ונמצא אחד שנתרצה להיות לקרבן במקומי, אך אף על פי כן מתיירא אני על להבא וכו'. וכפי ששמענו היה זה שנתרצה להיות לקרבן במקומו הרב מבארדיטשוב ז"ל, כי נסתלק אז; וזה שאמר 'מתיירא אני על להבא' - כי גם הוא נסתלק, בשנה האחרת, אחר פטירת הרב מבארדיטשוב ז"ל".

לז. בארדיטשוב היתה כרך גדול (אף יותר מהעיר ווארשא), גדושה ומלאה ביהודים שועי ארץ, נגידיים ועשירים מופלגים, עד שהמלך היה משתבח ומתפאר על כך שהוא המלך של העיר בארדיטשוב: "קורול בארדיטשעווסקע"; גם היה המלך מכנה את העיר "יעוורעסקע גאבירט" (העיר היהודית), והיו בה לערך ארבע מאות בתי כנסיות. אמנם ידוע שרוב הצדיקים הגדולים בחרו לגור דווקא בעיירות קטנות, על מנת שיהיו פנויים יותר לעבודת ה', וכמו הרב המגיד הגדול שהיה דר במעזריטש שהיתה עיירה קטנה, וכן הרב בעל ה'תולדות יעקב יוסף' היה דר בפולנאה שגם היא עיירה קטנה ושקטה, וכן שאר הצדיקים הגדולים. (רל"י).

(בְּיָדֵי הַדֹּלֶת), וּפְרָצָה בְּכַכִּי, וּמוֹהַרְנֵ"ת הָיָה אִזְּ בְּאוֹיְבֵעַר שְׁטִיבְל' (עֲלִית הַבַּיִת), וּשְׂאֵל: "וְעַר אִיזוּ?" - "מִיְהוּ הָעוֹמֵד בַּדֹּלֶת?", וְאָמְרָה לוֹ: "דָּאס אִיז חַיִּים סְטָאָלְעֶר'ס וְוִיִּב" - "זוֹהֵי אֲשֶׁתוֹ שֶׁל חַיִּים סְטָאָלְעֶר". שְׂאֵל אוֹתָהּ מוֹהַרְנֵ"ת: "וְוַאס ווִילֶסטוּ?" - "מָה רְצוֹנְךָ?", וְהַחֲלָה לְסַפֵּר וּלְשַׁטַּח לְפָנָיו צָרְתֶם הַגְּדוּלָה: "ס'אִיז שׁוִין עֲטְלִיכֶע יָאר וְוַאס מִיר הָאָבֶן נִישְׁט קִיִּין קִינְדֶער" - "זֶה כָּבֵר כַּמָּה שָׁנִים שְׂאִין לָנוּ בָּנִים".

נַעֲנֶה מוֹהַרְנֵ"ת וְאָמַר לָהּ: "גִּי זָאג דִּיִּין מֵאן אִז עַר וְוַעט זַעךְ נַעֲמַען גַּעבֵן צַען אוֹרְחִים עֶסֶן רֵאשׁ הַשָּׁנָה - וְוַעט אִיר גַּעְהָאָלְפֵן וְוַעֲרֵן. אִיךְ מִיִּין נִישְׁט פִּיש מִיט פֿלִיִישׁ, נָאר אָפֿלוֹ קוֹלִיטְשׁ מִיט קְאוּוֹנַעס" - "לְכִי וְאָמְרִי לְבַעֲלֶךָ שְׂאָם יִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ לְהַכְנִיס עֲשָׂרָה אוֹרְחִים [הַבָּאִים לְאוּמָאן עַל יְמֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה כַּפְקֵדַת רַבְנוֹן] - אִזִּי תוֹשָׁעוּ. אִינְגִי מִתְכַּוֵּן שְׂיֵאָכִילִם דָּגִים וּבָשָׂר, אָלֵא אָפֿלוֹ חִלּוֹת עִם אַבְטִיחִים^{לח}". עֲנָתָה הִיא תַּכְךָ בְּשִׂמְחָה: "יָא! מִיר וְוַעֲלֵן גַּעבֵן" - "כֵּן! נִקַּח אֶת הָאוֹרְחִים וְנֵאָכִילִם". אָמַר לָהּ מוֹהַרְנֵ"ת: "נִיִּין! דָּאס אִיז דִּיִּין מֵאן, גִּי פֿרַעג אִים, עַר דָּאָרְךָ זָאגן!" - "לֵא, זֶהוּ דָּבָר שְׁבַעֲלֶךָ צָרִיךְ לְהַסְפִּים לוֹ, לְכִי וּשְׂאֵלִי זֹאת אוֹתוֹ". הִלְכָה הָאִשָּׁה לְבֵיתָהּ וְסִפְרָה לְבַעֲלָהּ אֶת תְּשׁוּבַת מוֹהַרְנֵ"ת, וְאָמַר לָהּ רַבִּי חַיִּים: "עַר הָאֵט גַּעזָאָגְט קוֹלִיטְשׁ מִיט קְאוּוֹנַעס - גִּי זָאג אִים מִיר וְוַעֲלֵן גַּעבֵן פִּיש אוֹן פֿלִיִישׁ אוֹיךְ!" - "מוֹהַרְנֵ"ת אָמַר חִלּוֹת עִם אַבְטִיחִים - לְכִי וְאָמְרִי לוֹ שְׁנַתֵּן לָהֶם גַּם דָּגִים וּבָשָׂר". כְּשִׁחְזְרָה אֶל מוֹהַרְנֵ"ת וְאָמְרָה לוֹ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אָמַר לָהּ מוֹהַרְנֵ"ת: "כְּשִׁיעֲזוֹר ה' וְתִפְקְדוּ בְּבֶן, תִּקְרָאוּ לְיֶלֶד בְּשֵׁם 'לְוִי יִצְחָק', עַל שֵׁם הָרַב הַקְּדוֹשׁ מִבְּאָרְדִּיטְשׁוֹב זצ"ל.

לח. האבטיחים היו אז בזול גדול, אנשים היו קונים בשעתו עגלה שלימה עם אבטיחים (רל"י).

וְכַךְ הָיָה, שְׁנוּלֵד לָהֶם בֶּן, וְקָרְאוּ אוֹתוֹ בְּשֵׁם רַבִּי לְוִי יִצְחָק. אַחַר כֵּן
 נוּלֵד לָהֶם עוֹד בֶּן, וְנִקְרָא בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׂרָאֵל, עַל שֵׁם מֶרֶן הַבַּעַל
 שֵׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ, וְהוּא הַנּוֹדָע בְּפָנָיו רַבִּי יִשְׂרָאֵל טִירְהָאוּיֶצְעֵר, וְכִמּוֹ
 כֵּן נוּלְדָה לָהֶם בֵּת אַחַת, וְהִיא נִשְׁאָה לְרַבִּי שְׁבֵתִי בְּרַסְלָבֵר, אָבִיו שֶׁל
 הַנּוֹדָע בְּפָנָיו רַבִּי חַיִּים שְׁבֵתִי'ס': (כַּעֲרוֹךְ רַבִּי חַיִּים סְטַאֲלֵצֵר)

ב

רַבִּי יִצְחָק בָּעַר מְטַעֲפְלִיק הָיָה בּוֹעֵר כְּלַפִּיד אֵשׁ, וְהָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכָל
 כַּחוֹתָיו וּבְכַטּוֹל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו מִמֶּשׁ. פַּעַם בָּעֵת תְּפַלְתּוּ, כְּשֶׁהִגִּיעַ
 לַתְּבוֹת "הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" - נִפְלַ מִתְעַלְףֵיט -
 "אִיז עַר גְּעַבְלִיבֵן חַלְשׁוֹת".

וְהִנֵּה אַחֲרֵי הַסְתַּלְקוֹת רַבְּנוּ הָיָה נוֹהֵג מוֹהֲרַנ"ת לְבוֹא פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה
 לְעִיר טְשֶׁעְהָרִין, וְהָיָה שׁוֹבֵת שָׁם עַל שְׁבֵת נַחֲמוּ'ם, וְכֵן הָיָה
 מַגִּיעַ גַּם לְעִירוֹת אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיהָ, כְּקְרִימְנִטְשָׁאק, מְעֵדוּוֹעַדִּיּוֹקַע,
 קְרַאקָאוּ, טִירְהָאוּיֶצְעֵר וְעוֹד, בְּכַדִּי לְדַבֵּר עִם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ דְשָׁם דְּבָרֵי
 אַמַּת מְרַבְּנוּ ז"ל^{מא}.

לט. ראה בליקוטי קמא סימן קצ"ג מגודל כוח המחשבה בתוקף גדול כל כך עד שירגיש
 ממש שקרוב שתצא נפשו חס ושלום; וראה להלן שאצל הרב הקדוש מבארדיטשוב ראו
 סימני גסיסה בעת אמירת קריאת שמע, [ודו"ק מהשיחה הסמוכה, שהתבטא מוהרנ"ת על
 ר' יצחק בער הנ"ל: "מיר האבן היינט אויף א בארדיטשובער רב" - "יש לנו גם כיום רב
 מבארדיטשוב"]. (רל"י).

מ. ראה לעיל חלק א' סימן רמ"א וחלק ב' מסימן ש"י והלאה.

מא. ראה לעיל חלק ב' מסימן ש"י והלאה.

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּשָׁנָה אַחַת, בְּעֵת שְׁשֻׁבַת מוֹהֲרֵנ"ת בְּעִיר טִירְהָאוּיָצֶע דְּבָרוֹ
אֲנָשִׁי שְׁלוּמְנו עָמוּ בְּהַפְלֵגַת גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הָרַב הַקְּדוֹשׁ
מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב, מִגְּדֹל כַּחוֹ בְּעִבוּדַת ה' וּמִתְפַּלְתּוֹ אֲשֶׁר הִיְתָה בְּמִסִּירוֹת
נֶפֶשׁ (מְעַן הָאֵט אַרוּמְגֶרְעֶדְט דָּאס גְּרוֹיִסקֵיט פּוֹנְעֵם בְּאֲרֵיטְשׁוֹבְעֶר
רַב, פּוֹן זַיִן עִבּוּדָה אוֹן פּוֹן זַיִן דְּאוֹוֶעֶנְעֵן מִיט מְסִירוֹת נֶפֶשׁ).

בְּאוֹתָהּ עֵת הָיָה דֵר עֲדִין רַבִּי יִצְחָק בְּעַר בְּטִירְהָאוּיָצֶע, וְעָמַד אֶז בְּחֶדֶר
הַסְּמוּךְ וְהַתְּפִלָּל בְּהַתְּלַהֲבוֹת וּבְמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ כְּדַרְפוּיִי, וּבַתוֹךְ
שֶׁדִּבֶּר מוֹהֲרֵנ"ת כְּאָמֹר עִם אֲנָשִׁי שְׁלוּמְנוּ מִהָעִבּוּדוֹת שֶׁל הָרַב הַקְּדוֹשׁ
מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב, נִעֲנָה וְאָמַר לָהֶם: "מִיר הָאֲבָן הֵיִינְט אוֹיף אַ
בְּאֲרֵיטְשׁוֹבְעֶר רַב!" - "יֵשׁ לָנוּ גַם כִּיּוֹם רַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב", וְהַחֲוָה
מוֹהֲרֵנ"ת וְהַצְּבִיעַ בְּאֶצְבָּעוֹ לְעִבְרוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק בְּעַר (אוֹן הָאֵט אַ וּוִיז
גְּעֶגֶעֱבֵן מִיט דִּי פִינְגֶּעֶר אוֹיף רַבִּי יִצְחָק בְּעַר); כִּי מוֹהֲרֵנ"ת יָדַע וְהִכִּיר
הֵיטֵב בְּגִדְלַת עֲרֻכּוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק בְּעַר (עַר הָאֵט גְּעוֹוְאוּסְט גוּט ווער
עַר אִיז, עַר הָאֵט אִים גוּט דְּעַרְקֶענְט): (בערך רבי יצחק בער מטעפליק)

חלק ה', מערכת 'ספורי צדיקים'

א

הַמְּגִיד רַבִּי בְּרוּךְ זַצ"ל הָיָה מִתְּלִמְיָדֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַצ"ל, וְנִסְעַ עִם
הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַצ"ל כְּמָה שְׁבוּעוֹת בְּדֶרֶךְ, וְאַחַר כֵּן הָיָה מְלַמֵּד

אֶצֶל הַבְּאֲרֵיטְשׁוּבָעַר ז"ל, וְקִדְמֵם שְׁלַקַּח אוֹתוֹ לְמַלְמֵד מִשֵּׁשׁ כָּל אֲבָרָיו,
וְאָמַר: כָּשֶׁר, כָּשֶׁר:

(רבי אברהם אלחנן ספקטור, 'גנזי אבא' מכתב פט)

ב

פַּעַם נָסַע הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי לְוֵי יִצְחָק מִבְּאֲרֵיטְשׁוּבָא אֶל הָרַב הַקְּדוֹשׁ
הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסְק, וְלֹא קִבְּלוּ הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ תַּכְּף
כְּרָאוּי לְהָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוּבָא, וְהָיָה לוֹ חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת בְּהַמְתַּנְתּוֹ. שְׁלַח לוֹ
הָרַב רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ שְׁלִיחַ, וְאָמַר לוֹ: "אָמַר לוֹ לְהָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוּבָא: אָחִי,
מִלְּאָף מַט"ט שׁוֹלַח לְךָ פְּרִיסַת שְׁלוֹם"; וְנָחָה דַּעַתוֹ, בְּהַבִּינּוֹ שֶׁהָרַב רַבִּי
אֱלִימֶלֶךְ עוֹסֵק כַּעַת בְּקִדְשִׁים:

ג

תּוֹשָׁבֵי הָעִיר בְּאֲרֵיטְשׁוּבָא הָיוּ אוֹמְרִים אָחָד לְחֵבְרוֹ בְּצַחוֹת, בַּעַת תְּפִלָּתוֹ
שֶׁל הָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוּבָא: הֵיכֵן עוֹמֵד רַבְּנוֹ פְּעַת בְּתַפְלָה, בְּתַבּוֹת
"בְּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם" - אוֹ בְּתַבּוֹת "בְּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה?" (שְׁבַבְרַכַת "בְּרוּךְ
שְׂאָמַר) - לְרַב יִגְיַעְתּוֹ הַגְּדוּלָה שְׁעוֹת רַבּוֹת בְּתַפְלָתוֹ:

ד

כְּשֶׁהָיָה מְגִיעַ הָרַב הַקְּדוֹשׁ מִבְּאֲרֵיטְשׁוּבָא בְּתַפְלָתוֹ לְקִרְיַת שְׁמַע, הָיוּ
רוֹאִים עָלָיו סִמְנֵי גְּסִיסָה מְרֻב יִגְיַעְתּוֹ הַגְּדוּלָה בְּתַפְלָה:

ה

רַבִּי לְוֵי יִצְחָק מִבְּאֲרֵיטְשׁוּבָא שְׁהָיָה אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל מְפֹלֵג כִּידוּעַ, הָיָה
אוֹסֵף צְדָקָה וְעֲצֵי הַסָּקָה בְּתַחֲלַת הַחֲרָף, עֲבוּר עֲנִי הָעִיר וְעֲבוּר

חמום בתי הפנסיות. הוא קבל על עצמו לדאג ולהספיק העצים במשך חדש אחד מחדשי החורף, ובחר בחדש שבין פורים לפסח (שהיה עדין קר), שיחממו אז על חשבוננו את בתי הפנסיות ובתי המדרשות שבבארדיטשוב, בהטעימו: "משום שבחדש זה מגרשות הנשים את בעליהן מבתיהם, כדי שלא פריעו להן בנקיון הבית" - וכך יוכלו לילך לבתי המדרש, לשבת ולהגות שם בתורה פראוי:

רבי לוי יצחק מבארדיטשוב היה עוסק כאמור במצוה זו, לילך בתחלת החורף עם כמה בעלי בתים שבעיר, לאסף מתושבי העיר עצי הסקה עבור עניי העיר. פעם אחרי שהלך ועסק במצוה זו, פנה בתפלה ואמר: "רבוננו של עולם, אלע האבן שוין געגעבן צו שטייער, געב א חדש הייצונג!" - "רבוננו של עולם, כלם כבר נתנו עבור הסקה לעניים, תן נא גם אתה חדש אחד!"; ואכן היה חדש אחד באמצע אותו חורף חם יותר:

הרב הקדוש מבארדיטשוב היה ה'בעל תפלה' בעת תפלת 'כל נדרי', ודרכו הייתה להפנס קדם התפלה לארון הקדש בהתעוררות עצומה, והיה בוכה ודן לכף זכות את כל כלל ישראל באהבה עצומה. בעת פניסתו היה תופס בדרכו אחד מהיהודים העומדים לפניו ראשונה בפתח בית הפנסת, חבקו בזרועותיו ונגש עמו יחד אל ארון הקדש, ואמר דברי זכות: "רבוננו של עולם, זעה וואספארא טייער פאלק דו האסט, היינט האבן מיר געהאט א מצוה צו עסן און טרינקען, ווען דו זאלסט געווען געבן פאר גוים אזא מין מצוה - וואלטן זיי שפורים

געווארפן זיך אין די גאסן, און דא - אלע שטייען דא און זאגן 'תפלה זפה', און מען וויינט און מען קלאגט" - "רבנו של עולם, ראה איזה עם יקר יש לך, היום היתה לנו מצוה לאכול ולשתות, אלו היית נותן לגוים מצוה כזו - היו הם כעת מטלים שכורים ברחובות, וכאן - כלם עומדים כאן ואומרים 'תפלה זפה', ובוכים ומתאוננים"; פיוצא בזה דבר דבורים להשם יתברך, וכן היתה דרכו מדי שנה בשנה.

והנה שם בעירו היו להרב הקדוש הרבה שונאים ומתנגדים, ובשנה אחת חמדו להם אלו השונאים לצון, לקחו איזה ערל גוי והלבישוהו בקיטל לבן ובטלית, והעמידוהו ליד מפתן דלת בית המדרש, כדי שיקהו הרב עמו אל ארון הקדש. ואכן תפס הרב את הערל הזה ונכנס עמו לבית המדרש, הלך לעבר ארון הקדש, ואמר בקול: "רבנו של עולם, איך האב דיר געבראכט א אייוואן'קע" - "רבנו של עולם, הבאתי לפניך 'אייוואן'", והוסיף להמליץ טוב על ישראל הנבדלים מהעמים כדרכו מאז ומקדם. לא חלף זמן רב עד שמת אותו 'אייוואן' במיתה מגנה ומשנה:

ח

רבי לוי יצחק מבארדיטשוב אמר: "וואספארא תענוג עולם הזה קען א גוי האבן, אז ער האט נישט קיין מצוה פון חנפה לעכט?" - "איזה תענוג בעולם הזה יכול להיות לגוי, כשאין לו את המצוה של הדלקת נר חנפה?" - וכידוע שמרב דבקוהו בעת הדלקת גרות חנפה, היה נהפך ונשפך אצלו השמן:

ט

אָחד בָּא לְפָנַי הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי לְוֵי יִצְחָק מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב וְהִתְאוּנָן לְפָנָיו, הָיִיתׁ שְׁחַתְנוּ הַתְּקַרְב לְדַרְךְ הַחֲסִידוֹת דְּרַךְ הָרַב, וּמֵאֲז אָכֵן מִתִּיגַע הוּא הַרְבֵּה בַתְּפִלָּה, אָבֵל מִמַּעַט הוּא בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, בְּעוֹד שְׁלִפְנַיִם הָיָה יוֹשֵׁב הַרְבֵּה עַל הַתּוֹרָה, וְלוֹמֵד הַרְבֵּה.

עָנָה הָרַב וְאָמַר לוֹ: לְפָנַיִם, כְּשֶׁהָיָה לוֹמֵד, חָלַק מִתּוֹרָתוֹ הָיָה עַל מִנַּת שְׂיִמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי אֲחֵרִים, אוֹלָם כְּעֵת, כֹּל לְמוֹד הַתּוֹרָה שְׁלוֹמֵד, כִּמָּה שְׁלוֹמֵד - כִּלּוּ הוּא לְמוֹד תּוֹרָה כְּדֵי שְׂיִמְצָא חֵן בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּלִבְד; וְאַל יִדְאָג לְבָךְ אוֹדוֹת רַב יִגִּיעוֹתָיו בַּתְּפִלָּה: *

(רבי אליהו חיים רויזין)

י

בֵּין הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי בְּרוּךְ לְ מַמְעַז'בוֹז לְבֵין הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי לְוֵי יִצְחָק מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב, הָיְתָה מַחְלֶקֶת אֵיזָה זְמַן. כְּשָׁבָא פַעַם מְלִשִׁין אָחַד מֵאַנְשֵׁיו שֶׁל רַבֵּי בְּרוּךְ לְ וּסְפַר לוֹ שֶׁרָאָה אֵיךְ שֶׁהָרַב הַקְּדוֹשׁ מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב הִבִּיט בְּשַׁעוֹנוֹ בְּאִמְצַע קִדְשַׁת כֶּתֶר, בְּהִתְכַוְּנוֹ לְגִנּוֹתוֹ בְּזָה וּלְדַבֵּר עָלָיו סָרָה - סָתַר אוֹתוֹ רַבֵּי בְּרוּךְ לְ, וְעָנָה וְאָמַר לוֹ: כֹּל כִּי דְבוּק הָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב בַּתְּפִלָּתוֹ עַד שֶׁיִּכּוֹל לְגוֹעַ חֵס וְשָׁלוֹם, וּמִכֶּרַח הָיָה בְּאוֹתָהּ עֵת לְהַפְסִיק אֶת דְּבִקּוֹתוֹ, שְׁלֵא יִסְתַּלַּק חֲלִילָה מִהָעוֹלָם - עַל כֵּן הִבִּיט בְּשַׁעוֹנוֹ, כְּדֵי לְבַלְבֵּל עֲצָמוֹ מִדְּבִקּוֹתוֹ:

יא

הָרַב מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב שֶׁהָיָה מְלִיץ יִשְׂרָאֵל גְּדוֹל בְּעֵבוֹר יִשְׂרָאֵל, נֶעְמַד שָׁנָה אַחַת קָדָם הַתְּקִיעוֹת, עוֹרֵר אֶת הָעָם לְתִשׁוּבָה, וְאָמַר לָהֶם בְּסוּף

דבריו: "וכי מאין נקח זכות שתעלנה תקיעותינו 'קשר"ק' (תקיעה שברים תרועה תקיעה) לפניו יתברך, אם לא בזכות הנשים הצדקניות שקימו 'קשר"ק' בגופן, דהינו בזכות המלאכים שנעשו מהק'אשערן שוייבן ר'ייבן ק'ראצן - שהם בלע"ז גרוד ונקוי ופנוי והכשרה של החמץ לקראת הפסח, שעמלו בהם הנשים עמל רב, וראשי התבות שלהם הוא 'קשר"ק' - זכות זו היא שתעמד לנו"; ותכף נעמד לקים את מצות התקיעות:

יב

טען פעם הרב מבארדיטשוב לפני הקדוש ברוך בצחות, ואמר: "רבנו של עולם, ראה נא כמה יגעים בני ישראל בתפלה משך כל יום הכפורים, ומרבים הם בתחנונות ובבקשות, ועוד זאת מתוך צום, וכל היום כלו מאריכים פיותיהם בדבורי תשובה ובמאמרי סליחה - וכי מה מבקשים אנו ממך? שתאמר מלה אחת בלבד: 'סליחתי', ומה קשי יש בכך?...":

יג

טען והמליץ הרב מבארדיטשוב לפני השם יתברך בצחות לשונו, ואמר: "רבנו של עולם, הן לו יהי כדברך, שאין עסקך עמנו עם בני ישראל עסק טוב, אלא עסק גרוע הוא - ומה, וכי מעסק רע מצפים להרויח? הלא יש לשמוח די והותר בקרן שנשאר; הנה היו לה במצרים ששים רבוא מבני ישראל, וגם פיוס נמצאים בעולם ששים רבוא פשרים כמותם, אם כן יש לה לשמוח בהם, ומדוע שמעסק גרוע תצפה בכיכול לרווחים נוספים?":

יד

פֵּרֵשׁ בְּצַחוֹת הָרַב מִבְּאֲרְדֵיטְשׁוֹב אֶת הַנֶּאֱמָר בְּזַמִּירוֹת שְׁחֵרִית שֶׁל שַׁבָּת, בְּזַמְר 'אַסְדֵּר לְסֵעוֹדָתָא': "רְבוּ יִתִּיר יִסְגִּי לְעֵלָא מִן דְּרַגְיָה, וְיִסְבּ בֵּת זוּגִיָּה דְּהוֹת פְּרִישָׁא" - שְׁזֵה הָאָדָם הַבֶּעַל גִּאָוָה מְרַבָּה עֲצָמוּ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְהֵינּוּ "רְבוּ", וְלֹא דֵי בְּכַךְ אֶלָּא "יִתִּיר", וְלֹא עוֹד אֶלָּא "יִסְגִּי", וְגַם עוֹד "לְעֵלָא מִן דְּרַגְיָה" - כָּל כֶּךָ מִתְנַשֵּׂא וְנוֹפֵל הָאָדָם בְּדַמְיוֹנוֹתָיו; וְכֹל גִּאָוָתוֹ נוֹפֵלֶת עַל יְדֵי "וְיִסְבּ בֵּת זוּגִיָּה דְּהוֹת פְּרִישָׁא", דְּהֵינּוּ עַל יְדֵי אֲשֶׁתוֹ, שֶׁהִיא מְכַרֶת אוֹתוֹ הֵיטֵב, וְהִיא כְּבָר מְלַמֶּדֶת וּמְפַרְשֶׁת לּוֹ פֶּרֶק בְּגִאָוָתוֹ, בְּבַחֲיִנַת "דְּהוֹת פְּרִישָׁא", וּמַעֲמִידָתוֹ עַל מְקוֹמוֹ הָאֲמֵתִי. [וּרְאֵה גַם הַמוֹבָא בְּסִפְר הַמְּדוּת עֵרֶךְ 'גִּאָוָה' אוֹת ל"ז: "עַל יְדֵי גִאָוָה אֲשֶׁתוֹ מְבַזָּה אוֹתוֹ"]: